

In memoriam

Akademik Eugen Pusić (1916-2010)

Moderna uprava znači ujedno i kraj diletantizma u upravljanju. Ona više nije, kao nekada, posao obrazovanih amatera; po svojim metodama uprava je, u svjetskim razmjerima, posao specijaliziranih stručnjaka. E. Pusić

Svoj neprocjenjivi prilog teorijskom proučavanju mnogobrojnih aspekata upravne problematike i obrazovanju ljudi za rad u upravnim organizacijama dao je akademik Eugen Pusić predanim i sustavnim znanstvenim radom tijekom više od pola stoljeća. Njegov je rad cijenjen diljem svijeta, o čemu svjedoče njegova predavanja, publicirani radovi i aktivni angažman izvan domovine.

Pusić je rođen 1. srpnja 1916. u Zagrebu, gdje je završio osnovnu školu i Klasičnu gimnaziju. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je i doktorirao 1939. Radio je na socijalnim poslovima u gradu Zagrebu, u Ministarstvu socijalne politike te u Sekretarijatu za narodno zdravlje i socijalnu politiku Hrvatske. Godine 1950. u OUN-u je stekao diplomu socijalne uprave, a 1955. u Haagu, na Institute of Social Studies diplomu javne uprave.

Godine 1955. dolazi na Pravni fakultet u Zagrebu kao predavač novog predmeta Nauka o upravi, docent postaje 1957, izvanredni profesor 1961, a redoviti 1964. godine. Autor je udžbenika *Nauka o upravi* (1961), koji je do danas doživio mnoga izmijenjena i dopunjena izdanja, te *Upravni sistemi* (1983, 1985). Bio je jedan od organizatora i voditelja poslijediplomskog studija upravno-političkih znanosti te mentor mnogim magistrandima i dok-

torandima. Kao organizator i predavač sudjelovao je na Interuniverzitetskom centru za poslijediplomske studije u Dubrovniku te na mnogim poslijediplomskim studijima u zemlji i inozemstvu. Umirovljen je 1986.

Za izvanrednog člana tadašnje JAZU izabran je 1975, a za redovitog člana Razreda za društvene znanosti 1983. godine. U Akademiji je obavljao niz funkcija – glavni i odgovorni urednik *Rada*, koordinator Radne grupe *Pravo i društvo*, član Radne grupe za izradu *Rječnika hrvatske pravne i upravne terminologije*, voditelj Kabineta za pravne, političke i sociološke znanosti “Juraj Križanić”. Prigodom Pusićeve 90. rođendana Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti priredila je znanstveni skup u njegovu čast i objavila Zbornik radova *Država i uprava* 2008. godine.

Jedan je od utemeljitelja nekadašnje Visoke upravne škole Sveučilišta u Zagrebu, njezin dekan u dva mandata, na njoj je predavao niz predmeta te je za njih napisao i prve udžbenike.

U Institutu za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu bio je predstojnik Odjela za izučavanje upravljanja, u okviru kojeg je, zajedno s mlađim suradnicima, proveo 11 opsežnih znanstveno-istraživačkih projekata kao voditelj i koordinator. Rezultati tih istraživanja objavljeni su u nizu knjiga i znanstvenih publikacija.

Pusić je djelovao i u mnogim domaćim i stranim institucijama kao čelnik ili član: predsjednik Jugoslavenskog saveza republičkih udruženja za upravne nauke i praksu, voditelj interdisciplinarne studijske grupe *Čovjek i sistem*, Jugoslavenski odbor za socijalni rad, Savezni pravni savjet, znanstveni član (*fellow*) Institute of Social Studies, Den Haag, Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences, Stanford, pozvani znanstvenik (*guest scholar*) u Woodrow Wilson Center for Scholars. Kao gostujući profesor predavao je na sveučilištima u Manchesteru (1963), Kaliforniji, Berkeleyu (1969), Pennsylvaniji, Philadelphiji (1970) i Chicagu (1972). Predavao je na poznatim sveučilištima diljem svijeta (Tokio, Bandung, Swansea, Washington, Edinburgh, Amsterdam, Saarbrücken, Bergen, Tübingen, Padova, Kopenhagen...) i sudjelovao na mnogim domaćim i inozemnim kongresima i javnim skupovima (Zagreb, Osijek, Pariz, Tokio, Ottawa, Baltimore, Beč, Mainz, Brandeis, Varšava, Catania, Cleveland, Ciudad de Mexico, Salzburg, Ljubljana, Beograd, Sarajevo...).

Na području socijalne politike djelovao je kao ekspert OUN-a za socijalna pitanja, kao savjetnik glavnog tajnika OUN-a za organizaciju tehničke pomoći u socijalnim službama (1964-1965), bio je član Izvršnog odbora (1956-1960) te potom potpredsjednik (1960-1964) i predsjednik (1964-1968) International Council on Social Welfare. Sudjelovao je u mnogim forumima OUN-a (Haag, Beč, Atena, Pariz, Ammersfort, New York...).

Za svoj rad dobio je niz priznanja – 1965. za knjigu *Lokalna zajednica* dobio je nagradu “Božidar Adžija” za istaknuto

znanstveno djelo, 1971. za rad na socijalnoj problematici u svijetu međunarodnu nagradu *René Sand Award*, nagradu *Službenog lista SFRJ* za knjigu *Upravni sistemi* kao najznačajnije znanstveno djelo u oblasti prava objavljeno 1985, Republičku nagradu za životno djelo 1985, nagradu “Dr. Vladimir Bakarić” za knjigu *Društvena regulacija* 1990.

Znanstveni opus akademika Pusića dosta je golem, njegovo načelo kojeg se držao do posljednjih dana života bilo je “publish or perish”. Još prije početka sveučilišne karijere napisao je knjigu *Američka uprava* (1954). Nakon toga slijedi niz od 41 knjige i monografije, spomenimo samo one (uz ranije navedene) kojima je autor sam Pusić: *Samoupravljanje, prilozi teoriji i praktični problemi* (1968), *Razvedenost i povezanost* (1974), *Order and Randomness in Cooperative Systems* (1977), *Komuna i općina* (1981), *Država i državna uprava* (1999), *Upravljanje u suvremenoj državi* (2002), *Upravne organizacije: interakcija, struktura, interes* (2005), *Javna uprava i društvena teorija* (2007); na području socijalne politike: *Social Welfare and Social Development* (1972, 1976), *Aspetti innovativi nella amministrazione dei servizi sociali – tendenze e tensioni* (1973).

Pored toga objavio je preko 320 članaka u domaćim i stranim časopisima, 29 udžbenika, 56 studija, održao je niz referata na skupovima, niz javnih predavanja, napisao je 61 recenziju, 103 prikaza knjiga (ukupan broj bibliografskih jedinica obilato prelazi brojku 1000), no lista radova još nije dovršena jer bibliografiju treba dopuniti i podacima iz autorova osobnog arhiva. Pusićeve su radove objavljivali poznati svjetski izdavači Praeger, Duncker und Humblot,

John Wiley and Sons, Oxford University Press, Mouton, a radovi su pisani na više jezika – engleskom, njemačkom, talijanskom, francuskom i španjolskom.

Raspon Pusićeve znanstvene znatiželje vrlo je širok, pisao je prvenstveno o teoriji uprave i upravljanja (o državnoj upravi, lokalnoj samoupravi, usporednim upravnim sustavima, upravnoj organizaciji, samoupravljanju, upravljanju gradovima), bavio se teorijom države, teorijom prava, teorijom sustava, vlasti, teorijskim problemima socijalne politike, socijalnog rada, sociologije, ekonomije, psihologije, filozofije,

povijesti, urbanizacije, etike, kibernetike, društvene regulacije, globalizacije...

Sve to govori u prilog tvrdnji da je akademik Eugen Pusić bio doista izuzetna osoba. Uveo je i razvio disciplinu upravne znanosti na relevantnim visokim učilištima, odgojio sve prve nastavnike te discipline, djelovao je u svijetu kao priznati znanstvenik i stručnjak i njegov *magnum opus* koji nam je ostavio u svakom slučaju izaziva divljenje. Bio je vrlo obrazovana, savršeno organizirana osoba i jedan od najoriginalnijih i svakako najplodnijih autora na svom, ali i na širem području znanosti.

Željko Pavić